

KULTURALIZEM (M. Weber kot kulturalist in S. Huntington)

KULTURALISTIČNA TEORIJA

Trdi, da je bistvo vsake etnične skupine v skupnem spominu - skupnost spomina - Webrov izraz. Niti jezik, niti religija nista odločilna. Odločilna je skupnost spomina oz. etnični mit - nacionalni mit. (kralj Matjaž)

Ta teorija je moderna različica spiritualistične teorije.

Huntington - ciklični klimatski vplivi izražajo predvsem v narodovem zdravju in s tem mortaliteti prebivalstva.

22. Razlage modernizacije v socioloških teorijah (evolucionizem, modernizacija in marksizem)

3) Evolucionizem, modernizacija in marksizem:

1* Teoretiki modernizacije dobro razdelajo evolucionistično idejo. Zagovornik evolucionizma je Herbert Spencer.

a) **Spencer** - Družba se spreminja po istem vzorcu kot poteka evolucija v naravi. Tok evolucije:

1* premočrten (ena linija)

2* razvojne stopnje

3* samodejen tok

2* Zagovorniki evolucionizma so bili liberalci, ki so nasprotovali poseganju države v družbo (naj država ne pomaga socialno šibkim, tudi ne gospodarstvu).

3* Spencer je menil, da so že prometni znaki škodljivi. Evolucije ni treba pospeševati in ne zavirati. BISTVO je v : členitvi, diferenciaciji, specializaciji, razvejanju. Organi opravljajo specializirane naloge, tak organizem je bolj popoln. Tako je tudi v družbi, ki je prisotna delitev dela (poklicna, institucionalna). To se vidi tudi na univerzah. Prve univerze so imele samo 4. fakultete. Danes imajo več šol, oddelkov, smeri,... To je **členitev**. V primitivnih družbah ni šole, je pa vzgoja, ki je del vsakdanjega življenja. Kasneje se pojavijo šole, specializirane samo za izobraževanje. Vzorec vse večje členitve , ki ga zagovarjajo evolucionisti. Družba postane s členitvijo bolj prilagojena, večjo možnost ima za preživetje. To prinese konkurenčne prednosti.

4* Spencer je pomemben pri teoriji modernizacije, ker se modernizacije nenehno nadaljuje. Kaj modernizacija vsebuje?

4* **MODERNIZACIJA ni GLOBALIZACIJA** (svet postaja ena celota, to je prisotno, trend novejšega časa). Ta pojava nista enaka. Modernizacija traja dlje časa, recimo z francosko revolucijo bi se lahko začela, odvija pa se do danes.

5* Spencer je ob Comteu in Marxu pomemben. **Ločimo vojaški in industrijsko družbo:**

VOJAŠKA DRUŽBA	INDUSTRIJSKA DRUŽBA
1* prisila s strogimi kaznimi	7* prostovoljno sodelovanje preko pogodb
2* država je vladajoča	8* država je servis občanov
3* samozadostna ekonomska dejavnost (vse, kar se v plemenu pridelava, tam ostane)	9* prosta trgovina
4* pripisana oz. predelana slojevitost (podložnikov sin je lahko samo podložnik)	5* slojevitost na podlagi dosežka
5* VREDNOTE: pogum, disciplina, domoljubje	6* iniciativnost, neodvisnost
6* nerazvita	7* razvita glede na členitev

4) Modernizacijska teorija / teorija modernizacije :

- a) **Spencer** - osnovni vzorec sprememb, ki loči moderno od postmoderne družbe. Težko je nakazati, kdaj se prične moderna družba;
- b) **Weber** - je govoril o racionalizaciji, ki ima duhovno jedro, ki nas pelje iz tradicije, kjer je življenje prežeto z običaji (kmet je zaupal žegnanju, moderni kmet pa modernim tehnološkim sredstvom za dober pridelek). Zavrača se tradicija, upoštevajo se empirično preverljiva učinkovita sredstva. V ozadju je človekova sebičnost.;
- c) **Durkheim** - je poudarjal specializacijo (razvito od nerazvitega. loči mehansko in organsko;
- d) **A. Inkeles in S. Eisenstadt** - (ki še živi in je pomembnejši od prvega avtorja), sta zagovornika teorije modernizacije, ker nam najbolj vsestransko in najuspešneje pojasni družbene spremembe v zgodovinskem merilu. Eisenstadt je preučeval tudi slepe poti, neuspehe v modernizaciji. Zagovorniki modernizacije pravijo, da je modernizacija pojem, ki najjasneje nakaže kakšne so spremembe v družbi.
- e) **T. Parsons** (1979, zadnje obdobje) - Vsa področja družbenega življenja se na medsebojno povezan način spreminjajo, se odmikajo od tradicije. Po Parsonsu je to modernizacija :
1. GOSPODARSTVO, kot področje sprememb pokaže več sprememb, ki se nanašajo na: **oblikovanje TRGA**. Proizvajamo za trg, ne pa samo zase. Menjave se uresničujejo na vse bolj popoln način (z menjavo daril, kovinski denar, papir, kartice).
8* stalna specializacija dela;
9* spreminjajo se energetske viri (predmoderna- organski viri, kmet in vol sta vlekla plug, kar so nadomestili stroji)
10* izpopolnjevanje delovnih sredstev (preneha se obrt in nastane industrija).
 2. SPREMEMBE DEMOGRAFSKEGA ZNAČAJA - Število rojstev in smrti je veliko (posebej še otrok), ker rojevanje ni bilo kontrolirano. To nadomestki demografski prehod, tako da najprej občutno pada število smrti (boljša zdravstvena oskrba), potem se rodi manj otrok (načrtovanje rojstev). To pa vodi v staranje prebivalstva.
 3. DRUŽINA - V predmoderni je vzorec razširjene družine (več nuklearnih družin živi skupaj). Sorodniki se povezujejo v eno družino. Ta princip je patriarhalnega značaja (dva brata, bratrance,...). Z modernizacijo se to spremeni. Navezanost je premoženjskega značaja (bratje in bratrance, vsi imajo eno kmetijo, dekleta z doto gredo, se poročijo). Kasneje nastane nuklearna družina: zakonci z otroki, mogoče je še zraven babica. S tem se spremembe ne končajo. Nastane afinitetna družina (otroci živijo dolgo pri starših). Družina se zožuje (Durkheim).
 4. IZOBRAŽEVANJE - V predmoderni ni bilo splošne izobraževalne ustanove (to pomeni za vse otroke). 1872 - splošna OŠ, nadalje se uveljavlja splošna srednja šola. Itd.
 5. OBLIKOVANJE NARODOV - v Avstroogrski se je vedelo, da so nekateri Slovenci, drugi Italijani, Nemci, Čehi; vendar država ni bila organizirana po nacionalnem principu. Bile so znotraj kronovine (Štajerska, Kranjska,...). Etnične skupnosti se vsaj oblikujejo kot kulturne in politične. Kulturne se oblikujejo glede na jezikovni standard (mi smo ga dobili s Trubarjem). Nekateri narodi so izginili, drugi so kot manjšine tudi danes, nekateri kot večnacionalne skupnosti (Anglija in VB).
 6. POLITIKA - V moderni družbi je POSREDNIŠKA politika, ki se vrši preko strank in to v javnosti. Kaže se tendenca po oblikovanju formalno političnega življenja. Kaže se tendenca k oblikovanju predsedniške demokracije. Lahko pa se projekt modernizacije zruši.
 7. STRATIFIKACIJA - Z modernizacijo se spremeni en vidik stratifikacije: ali je bogastvo bolj ali manj enakomerno razporejeno (o tem s različna mnenja). Družbeni položaj je v predmoderni organizaciji družbe bil podedovan (pripisana stratifikacija, askriptivnega značaja). Zdaj gre za meritokritsko stratifikacijo. Pomemben je naš osebni dosežek, ki pa je tudi pod vplivom družbenega položaja družine.
 8. KULTURA - nekoč je bila sekularizacija , to je upadanje vpliva religija v družinskem življenju (kmet zaupa tehničnim sredstvom in ne žegnanju njive). Obstajajo poskusi verske preнове,...

KULTURNI PLURALIZEM je znotraj družb, ki se modernizirajo. Obstajajo kulturni vzorci (različni, vredno. vzorci so takšni in drugačni):

- 11* svoboda do izbire,
- 12* zavračanje patriarhalnosti.

9. SPOL - mislimo na razmerje. Rodney Starrick: »samo rojevanje naredi žensko popolno« je izjava, ki je naletela na največ nestrinjanja v Skandinaviji (Slovenija je blizu temu v %). Največ strinjanj pa je požela v Turčiji.
10. OSEBNOSTNA STRUKTURA - Je taka, ki je dovzetna in odprta za inovacije, ki je pripravljena sprejeti drugačne družbene razmere, fleksibilna, uveljavlja spremembe pri delu, zanima se za javne zadeve,... vse to so poteze, značilne za nosilce morednizacijskih sprememb. Slovenija je v kontinuirani modernizaciji.
- 6* Modernizacija je ENOTEN PROCES, ki dosega vse vidike družbenega življenja, s tem postaja družba vse bolj učinkovita in prilagojena zunanjemu okolju. To trdijo zagovorniki modernizacije. To je glavna PROTIMARKSISTIČNA teorija družbenih sprememb v današnjem času,. Vsi gremo po eni poti, vsem pa se ne uspe vključiti (npr. afriške države).
- 7* DANAŠNJI MARKSIZEM - **dependentizem** oz. vzdrževanje nerazvitih držav. To je drugo stališče do sprememb. Modernizacijska teorija povežemo predvsem s Spencerjem, lahko jo povežemo tudi z Webrom in Durkheimom.

13* **DEPENDENTIZEM** (ni identičen marksizmu) - gre za odvisnost nerazvitih držav od razvitih. To je teorija, do katere so prišli latinsko-ameriški ekonomisti, ki so se soočali z dejstvi, da ZDA, združene banke... dajajo pomoč nerazvitim državam. Hkrati se pa stopnja razvitosti NE spreminja. Kljub pomoči države ostajajo nerazvite. Tako so prišli do SKLEPA: V ozadju menjalnih razmerij obstajajo mehanizmi, ki zagotavljajo, da nerazvite države ostajajo nerazvite in odvisne od ostalih držav. Najprej je šlo za surovine, ki so jih proizvajale nerazvite države (kovine, rudnine...), razvite po so proizvajale izdelke, ki so dražji od surovin:

- a) razvite države: finančne dejavnost, vojaška industrija, vesoljska industrija, raziskovalna dejavnost □ presežna vrednost;

je ena od razlag razmerij gospodarskega značaja v svetovnem merilu, ki je vgrajen v modernem svetovnem sistemu.